

MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII
UNIVERSITATEA NAȚIONALĂ DE MUZICĂ DIN BUCUREȘTI

***SEMNIFICAȚII LITURGICE ȘI LAICE
ÎN CREAȚIA ORGANISTICĂ DIN ROMÂNIA***

Teza de Doctorat

- Rezumat în limba română -

Doctorand

Geanina Adina Munteanu (Sălăgean)

Conducător științific

Prof. univ. dr. Șerban Dimitrie Soreanu

Teza de doctorat cu titlul *Semnificații liturgice și laice în creația organistică din România* își propune cunoașterea și aprofundarea prin analiză morfologică, sintactică și hermeneutică a unor lucrări religioase și laice pentru orgă solo, precum și a unor lucrări camerale cu orgă. Este primul studiu care aduce împreună lucrări analizate din perspectiva religios – laic, sacru – profan cu scopul descoperirii ideilor fundamentale încifrate în textul muzical. O astfel de analiză este importantă pentru înțelegerea mesajului muzical atât de interpret cât și de ascultător, mesaj ascuns în simbolismul artistic prin concepte filosofico-teologice. De asemenea, teza vine cu propunerea unor versiuni interpretative precum și a unor înregistrări care aduc o timbralitate care să susțină atmosfera și să transmită cât mai fidel mesajul dorit de compozitor. Un alt element care oferă o perspectivă nouă și îmbogățită sunt interviurile acordate pentru acest studiu de către Prof. univ. dr. Ursula Philippi, Dr. Franz Metz și Conf. univ. dr. Christian Berger.

Lucrările religioase și laice alese pentru cercetarea de față sunt caracterizate de un stil care pune în valoare un caracter al muzicii de orgă care se poate defini prin motivație sacră, poetică și filosofică. Privite dintr-o perspectivă nouă ele aduc elemente de inovație, însă păstrează și anumite trăsături din marile epoci ale istoriei muzicii. De asemenea oferă o perspectivă largă datorită multiculturalității de care este caracterizată creația organistică din România, precum și a diferențelor semnificative dintre perioadele istorice în care au trăit compozitorii la care ne referim. Avem în vedere aici sinteza de valori spirituale protestante, gregoriene, bizantine, și folclorice. Unitatea în diversitate este ilustrată și de tipuri arhitectonice din tradiția secolelor XVII-XVIII, precum coralul, preludiul, sonata și tema cu variațiuni compuse cu măiestrie pe un limbaj de factură modernă. Lucrările pentru orgă compuse în acest spațiu cultural reprezintă creații emblematice capabile să caracterizeze atât spiritul european - universal cât și pe cel românesc. Aceasta le acordă un loc special în repertoriul internațional păstrându-și totodată etosul spațiului nostru. Repertoriul variat și bogat pentru orgă înseamnă reabilitarea instrumentului după o perioadă în care era văzut numai ca un instrument de concert. Multe dintre lucrările din literatura pentru orgă au fost destinate să fie cântate în biserică și, de asemenea un număr impresionant se interpretau și în sălile de concerte.

Motivația alegerii repertoriului

- Propunere repertorială – afinitatea față de anumite lucrări care aparțin unor perioade stilistice diferite din repertoriul muzicii pentru orgă din România (aprofundată – în studiile din programul de licență din cadrul Universității Naționale de Muzică din București și în cadrul programului de master „Stil și performanță în interpretare instrumentală și vocală” din cadrul Universității Transilvania din Brașov).
- Noutatea perspectivei, valoarea stilistică reprezentativă și modalitatea de abordare a acestor lucrări mi-au trezit dorința de aprofundare.
- Necesitatea prezentării acestor lucrări, unele cunoscute, altele mai puțin cunoscute în spațiul nostru geografic.
- Prezentarea repertoriului

1. Obiectivele lucrării

- Propunerea unei posibile versiuni interpretative a lucrărilor (deduse bineînțeles din analiza teoretică a compozițiilor).
- Propunerea unor variante de înregistrări astfel încât timbralitatea să exprime cel mai fidel mesajul compozitorului.
- Punerea în valoare a relațiilor dintre piese din punct de vedere formal și informal (importanță pentru literatura de specialitate).
- Analiza lucrărilor prin filtrul unei maturități muzicale actuale.

2. Caracteristici generale ale lucrării

- Gruparea spațial- geografică (Rudolf Lassel, Paul Richter, Hans Peter Türk sunt muzicieni de origine germană care au activat în Transilvania; Franz Limmer (Austria), Guido von Pogatschnigg (Banat) și Josef Weikert (Boemia) muzicieni care au activat în Banat; Sigismund Toduță a activat în Transilvania (Cluj); Carmen Petra Basacopol, Achim Stoia, George Enescu, Alfred Mendelsohn, Wilhelm Georg Berger muzicieni care au activat în București).
- Diversitate tonală în cadrul aceleiași lucrări (*7 Choral vorspiele für Orgel*- Sigismund Toduță: *Domn domn să'nălțăm- Fa major, Poruncit-o – re minor, Steaua sus răsare – fa*

*minor, Pogorât-o, pogorât-o – do minor, Trei păstori – Mi ♭ major, Asta-i seara, seara mare – Sol major, O ce veste minunată – Do major; Sonata pentru orgă în re minor- Paul Richter: p. I în re minor, p. II în sol minor, p. III în Sol major, p. IV în re minor; Coral variat pentru orgă- Achim Stoia: tema, variațiunile I, II, III, IV, V, VII, VIII în sol minor și variațiunea a VI-a în Sol major), etc. Similitudini tonale între lucrări diferite (*Ave Maria – Guido von Pogatschnigg și Ave Maria – Josef Weikert, In honorem Honteri – Hans Peter Türk în Do major*). Pătrunderea mai adânc în etosul acestor tonalități scot la lumină anumite trasee armonice, melodice, ritmice, formale specifice fiecărui stil și compozitor.*

- Prezența scriiturii imitative de tip fugato (Rudolf Lassel) sau a unor fugi propriu-zise (Paul Richter p. I, p. a – II-a în variațiunea 15, Achim Stoia în variațiunea a IV-a și a VIII-a).
- Prezența unor lucrări de tip variațional (R. Lassel, S. Toduță, C. P. Basacopol, P. Richter (p. a II-a), A. Stoia, H. P. Türk).
- Prezența unor tehnici de compoziție (*Orgelpunkt Feierlich, Ostinato Bewegt, Heterophonie Etwas bewegter, Arioso Ruhig fließend, Improvisation Rubato și Kanon Breit*) transpuse în limbaj modern a unei ode antice reprezentată monumental în tema lucrării (*In Honorem Honteri – H. P. Türk*).
- Sinteza unor modele de gândire baroce, clasice și romantice îmbrăcate într-un limbaj nou în cadrul unei singure lucrări (R. Lassel, P. Richter,).
- Problematici tehnice și expresive (reliefarea anumitor trasee R. Lassel – Paul Richter– Achim Stoia importante pentru aprofundarea înțelegerii independenței vocilor polifone într-un discurs muzical dublată de propuneri ale rezolvărilor tehnice, voci preluate de ambele mâini sau de pedalier la care se adaugă evidențierea temei la diferite voci sau diferite variante tematice – stretto, augmentarea temei, diminuarea temei, etc.) și un alt traseu: S. Toduță – C. P. Basacopol – P. Richter (p. II, III, IV) – A. Stoia - H. P. Türk – F. Limmer – G. Pogatschnigg – J. Weikert – G. Enescu – A. Mendelsohn – W. G. Berger își aduce contribuția la rafinarea tehnicii de diferențiere între discant și acompaniamentul figurativ sau armonic complex.

3. Metodologia de cercetare

- Consultarea critică a materialului deja disponibil în diverse limbi română, germană, engleză și franceză reflectată în amprenta personală de abordare a repertoriului ales pentru cercetare.
- Analiza personală a lucrărilor – din punct de vedere morfologic, sintactic, filosofic, teologic și hermeneutic;
- Propuneri de înregistrări astfel încât timbralitatea să susțină cât mai fidel mesajul transmis;

4. Argumentarea structurii lucrării

- **Cap. I – Prolegomene** propune trei subcapitole:
 - I. 1. Introducere – Evoluția orgii din secolul al III-lea î. Hr. și până în prezent (istoric al orgii, prezentarea componentelor importante ale instrumentului, tipuri de orgi în Europa, orga în biserică și orga în sala de concerte).
 - I. 2. Context socio-cultural al creației organistice din România (personalități marcante ale vieții muzicale din România, primele manuscrise pentru orgă, creația muzicală organistică – lucrări muzicale).
 - I. 3. Repere biografice ale compozitorilor din Teza de doctorat cu titlul *Semnificații liturgice și laice în creația organistică din România* (F. Limmer, J. Weikert, R. Lassel, G. Pogatschnigg, P. Richter, G. Enescu, S. Toduță, A. Mendelsohn, A. Stoia, C.P. Basacopol, W. G. Berger, H. P. Türk).
- **Cap. II – Creații reprezentative pentru orgă solo** - Particularități stilistice și interpretative ale repertoriului ales:
 - II. 1. Lucrări religioase (*Fantezie după coralul „O fortăreață tare” (Fantasie über „Ein’ feste Burg”*- Rudolf Lassel, *7 Coral – preludii pentru orgă (7 Choralvorspiele für Orgel)* -Sigismund Toduță, *Șapte viziuni ale Profetului Ezechiel pentru orgă* op.78 - Carmen Petra Basacopol)
 - II. 2. Lucrări laice (*Sonata pentru orgă în re minor*, op. 36 - Paul Richter, *Coral variat pentru orgă* - Achim Stoia, *In honorem Honteri - Variațiuni pe tema unei ode de Joh. Honterus (Variationen über den lambicum trimetrum aus Joh. Honterus ”Odae cum harmoniis”, 1548)* - Hans Peter Türk).

- **Cap. III - Creații camerale semnificative** - Particularități stilistice și interpretative ale repertoriului ales:

III. 1. Lucrări religioase (*Justus ut Palma Florebit* din *Offertorium*, op.14 - Franz Limmer, *Ave Maria – pentru voce, orgă și violă* - Guido von Pogatschnigg, *Ave Maria pentru soprană, orgă și violină* în Do major – Josef Weikert).

III. 2. Lucrări laice (*Andante religioso pentru 2 violoncele și orgă* - George Enescu, *Sonata brevis pentru vioară și orgă* - Alfred Mendelsohn, *3 Cântece pentru mezzosoprană, flaut și orgă pe versuri de Klaus Kessler* - Wilhelm Georg Berger).

- **Cap. IV – Sinteze:**

IV. 1. Rezumat în limba română

IV. 2. Rezumat în limba engleză

IV. 3. Proiecții metodice

IV. 4. Anexe

- Note
- **Bibliografie**
- Cărți și publicații
- Partituri
- Webografie
- Material audio video

5. Cuvinte cheie

- **Sacru** (lat. Sfânt, cu caracter religios, privitor la religie, care aparține religiei, foc sacru - vocație, talent, care inspiră sentimente de venerație).
- **Liturgic** (care aparține liturghiei, ramură a teologiei care studiază istoria, formele și interpretarea cultului divin).
- **Laic** (cel care este din afara religiei și a tagmei bisericesti, specific acestui domeniu, cel care nu face parte din rândul clerului, lumesc, mirean, cel care nu este inițiat într-un domeniu, nebisericesc, care ține de lumea din afara cadrului bisericesc).
- **Profan** (care nu ține de religie, care nu reprezintă sau nu exprimă un punct de vedere religios, care nu respectă lucrurile considerate sacre, necredincios).

6. Prezentarea sintetică a capitolelor tezei de doctorat

Teza de doctorat cu titlul *Semnificații liturgice și laice în creația organistică din România* este structurată în trei capitole, dintre care primul este exclusiv teoretic, iar ultimele două au caracter aplicativ. Obiectivul general al **primului capitol - Prolegomene** este să prezinte contextul socio-cultural al creației organistice din România cu personalități marcante, primele manuscrise pentru orgă, creația muzicală pentru orgă și repere biografice ale compozitorilor din teza de doctorat. Rolul primului capitol este de a pregăti cadrul pentru analiza aplicativă din capitolele următoare care constituie esența tezei. Pentru o imagine completă și corectă asupra cercetării de față, punctul de pornire este în trecut, de la evoluția instrumentului din secolul al III-lea î. Hr. până în prezent. În primul subcapitol care debutează cu istoricul instrumentului, după o explicație a termenilor care descriu instrumentul, lucrarea prezintă strămoșii instrumentului, de la prima menționare despre construcția unei orgi (Ktesibios din Alexandria) și până la cel mai evoluat stadiu de dezvoltare. Tot aici sunt prezentate primele documente pentru orgă de la sistemul de notație special denumit *tabulatură*, până la *Robertsbridge Codex*, *Buxheimer Orgelbuch* (cea mai vastă colecție de muzică pentru orgă în jurul anului 1460 a apărut la München), *Codexul lui Scurcialuppi*, *Fundamentum organisandi* (cel mai vechi tratat consacrat acestui instrument) și alte documente. Am prezentat componentele instrumentului (corp, manuale, tractură, sistemul de tuburi, consolă), familiile de registre și combinații ale lor. Istoria instrumentului în Europa și școlile de orgă din Germania, Franța, Italia și Spania erau esențiale în prezentare deoarece din acel spațiu se dezvoltă și în România muzica de orgă. Am arătat rolul orgii în biserică și în experiența religioasă a ascultătorului care este așezat prin închinare în relație cu sacrul. Ultima parte a subcapitolului I prezintă necesitatea orgii în sala de concerte, enumeră lucrări pentru orgă și cu orgă compuse pentru astfel de săli și instrumente din săli celebre de concerte.

Următorul subcapitol (2) prezintă în trei etape contextul socio-cultural al creației organistice din România: personalități marcante ale vieții muzicale din Transilvania și după formarea României mari (organiști, pedagogi, dirijori, compozitori reprezentativi pentru muzica de orgă), primele manuscrise pentru orgă (*Codex Caioni*, caietele alcătuite de Daniel Croner, volumul *Il Transilvano*) și creația muzicală pentru orgă și cu orgă (lucrări muzicale).

Al treilea subcapitol din Prolegomene (capitolul I al tezei) prezintă repere biografice ale compozitorilor din teza de doctorat. Aceștia sunt enumerați în ordine cronologică, după cum urmează: și sunt următorii: Franz Limmer – *Justus ut Palma Florebit*, lucrare pentru sopran solo,

vioară și orgă, Josef Weikert – *Ave Maria pentru soprană, orgă și violină*, Rudolf Lassel - *Fantezia Ein' feste Burg op. 1, nr 2*, Guido von Pogatschnigg – *Ave Maria pentru voce, orgă și violă*, Paul Richter – *Sonata pentru orgă în re minor, op.36*, George Enescu – *Andante religioso pentru două violoncele și orgă*, Sigismund Toduță – *7 Coral –preludii pentru orgă*, Alfred Mendelsohn – *Sonata brevis pentru vioară și orgă*, Achim Stoia – *Coral variat pentru orgă*, Carmen Petra Basacopol – *Șapte viziuni ale Profetului Ezechiel op. 78*, Wilhelm Georg Berger – *3 Cântece pentru mezzosopran, flaut și orgă, pe versuri de Klaus Kessler și Hans Peter Türk – In honorem Honteri*.

Capitolul al II-lea al tezei are un caracter aplicativ și prezintă creații reprezentative pentru orgă solo – particularități stilistice și interpretative. Primul subcapitol conține trei lucrări religioase pentru orgă solo (*Fantezie după coralul „O fortăreață tare”- Rudolf Lassel, 7 Coral – preludii pentru orgă -Sigismund Toduță, Șapte viziuni ale Profetului Ezechiel pentru orgă op.78 - Carmen Petra Basacopol*) și al doilea subcapitol, trei lucrări laice (*Sonata pentru orgă în re minor, op. 36 - Paul Richter, Coral variat pentru orgă - Achim Stoia, In honorem Honteri - Variațiuni pe tema unei ode de Joh. Honterus (Variationen über den lambicum trimetrum aus Joh. Honterus ”Odae cum harmoniis”, 1548) - Hans Peter Türk*).

Capitolul al III-lea al tezei are un caracter aplicativ și prezintă lucrări camerale reprezentative – particularități stilistice și interpretative. Primul subcapitol conține trei lucrări camerale religioase: *Justus ut Palma Florebit - Franz Limmer*, lucrare pentru sopran solo, vioară și orgă, *Ave Maria pentru voce, orgă și violă - Guido von Pogatschnigg și Ave Maria pentru soprană, orgă și violină - Josef Weikert*. Al doilea subcapitol prezintă trei lucrări camerale laice: *Andante religioso pentru două violoncele și orgă - George Enescu, Sonata brevis pentru vioară și orgă - Alfred Mendelsohn și 3 Cântece pentru mezzosopran, flaut și orgă, pe versuri de Klaus Kessler - Wilhelm Georg Berger*.

Scheme formale ale lucrărilor analizate în teza de doctorat

II. 1. 1. Fantezia Ein' feste Burg (O fortăreață tare) op. 1, nr. 2 în Fa major – Rudolf Lassel

Introducere S IS II S III S IV S V S VI S VII

m. 1-1819-4445-7576- 107.....108 -119.....120 -151.....152-184.....185 -208

A doua secțiune a lucrării este un *fugato la patru voci*, pe o temă ce are la bază motivul inițial al coralului *Ein' feste Burg*. Cele patru intrări respectă raportul tonal tonică-dominantă al tiparului tradițional, iar construcția ideii tematice amintește de alcătuirea subiectelor fugilor baroce, ce asociau două formațiuni motivice contrastante.

	EXPOZIȚIA				
Măsurile	45-47	47-50	51-53	54-56	57-61
SOPRAN			S Fa	Episod Expozitiv	Rv1
ALTO		R Do			Do
TENOR	S Fa				
BAS					Rv2

II. 1. 2. 7 Coral – preludii pentru orgă -Sigismund Toduță

Domn domn să 'nălțăm (Wir solln den Herrn loben)

Tema Var. I..... Var. IIVar. III
 m. 1-89-14.....15-22.....23-31

Poruncit-o (Der Herr befahl)

A..... A1..... A2
 m 1-5.....6-10.....11-15
 soldo.....sol

Steaua sus răsare (Sternlein hoch aufleuchtet)

Palindrom ABACABA

A.....B.....A.....C.....A.....B.....A
 m. 1-4.....5-9.....10-13.....14-17.....18-19.....20-21.....22-25

Pogorât-o, pogorât-o (Er kam herunter)

TemaVar.I.....Var.II.....Var. III.....Var.I.....Tema
m. 1-8.....9-16.....17-24.....25-39.....40- 47.....48 -55
55 (m) /34 (secțiune de aur) /Șirul lui Fibonacci =1, 617647 (apropiat de numărul de aur)

Trei păstori (Drei Hirten)

Palindrom ABACABA

A.....B.....A.....C.....A.....B.....A
m.1-4.....5-8.....9-13.....14.....1-4.....5-8.....9-13

Asta-i seara, seara mare (Dies ist der Abend, der große Abend)

TemaVar. I.....Var. II.....Var. III
m. 1-8.....9- 16.....17-34.....35-41

O ce veste minunată (Oh, welch wunderbare Kunde)

A A1 A

A.....A1.....A
m. 1-12.....13-24.....1

contrabar abb

F1.....F2.....F3.....F1.....F2.....F3.....aria da capo
m.1-4.....5-8.....9-12.....13-16.....17-20.....21-24.....aria da capo

Tabel semantic comparativ - 7 Coral – preludii pentru orgă -Sigismund Toduță

10 = sigur

7, 5 = foarte posibil

5 = posibil

2, 5 = puțin posibil

0 = imposibil

Termeni semantici	SACRU				MORAL			
	cu devoțiune	serafic	contemplativ	cu regret	cu generozitate	cu inocență	cu îngăduință	cu egoism
<i>Domn domn să 'nălțăm</i>	2,5	2,5	10	2,5	10	10	7,5	0
<i>Poruncit-o</i>	10	10	10	7,5	7,5	7,5	7,5	0
<i>Steaua sus răsare</i>	10	7,5	5	5	10	7,5	7,5	0
<i>Pogorât-o, pogorât-o</i>	10	5	7,5	10	7,5	5	7,5	0
<i>Trei păștori</i>	10	7,5	7,5	5	10	10	10	0
<i>Asta-i seara, seara mare</i>	7,5	5	2,5	2,5	10	10	7,5	0
<i>O ce veste minunată</i>	10	7,5	7,5	5	10	10	7,5	0

Termeni semantici	FILOSOFIC				PSIHOLOGIC			
	cu idealism	atemporal	cu rațiune	dogmatic	cu bucurie	cu tristețe	cu emoție	cu decizie
<i>Domn domn să 'nălțăm</i>	7,5	2,5	7,5	2,5	10	0	5	10
<i>Poruncit-o</i>	5	10	5	2,5	5	5	10	2,5
<i>Steaua sus răsare</i>	7,5	5	5	5	7,5	2,5	7,5	5
<i>Pogorât-o, pogorât-o</i>	7,5	10	10	7,5	2,5	5	10	5
<i>Trei păstori</i>	10	7,5	5	7,5	5	2,5	10	2,5
<i>Asta-i seara, seara mare</i>	7,5	5	7,5	10	5	2,5	7,5	7,5
<i>O ce veste minunată</i>	5	7,5	5	10	5	5	10	2,5

II. 1. 3. Șapte viziuni ale Profetului Ezechiel pentru orgă op.78 – Carmen Petra Basacopol

„La râul Chebar mi s-au deschis cerurile”

AB

m.1-19.....20 -31

„Viziunea cărții”

ABA1

AB.....A1
m. 1-16.....17-37.....38-

„Viziunile cărbunilor aprinși”

Structură tristrofică de tip bar AA1B

A.....A1.....B.....Coda
m.1-16.....17-29.....30-53.....54-59

„Viziunea oaselor uscate și învierea lor”

ABA1

A.....B.....A1.....Coda

Introducere m. 1-4.....A....5-15.....16-40.....41-54.....55-59

„Freamătul aripilor heruvimilor”

AA1A2

A.....A1.....A2

m. 1-12.....13-23.....24-34

„Inima”

Monopartită F1F2F3F4

F1.....F2.....F3.....F4

m. 1-5.....6-14.....15-22.....23-34

„Atunci Duhul m-a răpit”

AA1BA2

A.....A1.....B.....A2.....Coda

m. 1-10/3.....10/4-27.....28-42.....43-53.....54-58

Tabel semantic comparativ - *Șapte viziuni ale Profetului Ezechiel pentru orgă op.78* – Carmen

Petra Basacopol

10 = sigur

7, 5 = foarte posibil

5 = posibil

2, 5 = puțin posibil

0 = imposibil

Termeni semantici	SACRU				MORAL			
	cu pietate	cu adorăție,	contemplativ	cu laudă, slavă	cu noblețe, eleganță, distincție	cu angajament	cu evlavie, însuflețire zel	cu sarcasm
La râul Chebar mi s-au deschis cerurile	7, 5	7, 5	10	5	7, 5	2, 5	2, 5	0
Viziunea cărții	5	2, 5	5	2, 5	7, 5	2, 5	5	0
Viziunile cărbunilor aprinși	2, 5	0	0	5	2, 5	10	7, 5	2, 5
Viziunea oaselor uscate și învierea lor	7, 5	5	7, 5	5	7, 5	7, 5	5	0
Freamătul aripilor heruvimilor	5	5	5	10	7, 5	5	5	0

Inima	7,5	7,5	10	7,5	10	7,5	7,5	0
Atunci, Duhul m-a răpit	7,5	10	7,5	10	10	7,5	5	0

	FILOSOFIC				PSIHOLOGIC			
Termeni semantici	cu introspecție	cu rațiune	meditativ	dogmatic	cu emoție, patetic	cu tristețe (luttuoso)	Placido, cu calm, liniștit	Tempest (impetuos)
La râul Chebar mi s-au deschis cerurile	7,5	2,5	7,5	5	7,5	2,5	5	2,5
Viziunea cărții	7,5	5	7,5	2,5	5	2,5	7,5	0
Viziunile cărbunilor aprinși	2,5	10	0	7,5	7,5	0	0	10
Viziunea oaselor uscate și învierea lor	5	2,5	5	7,5	5	2,5	5	5
Freamățul aripilor heruvimilor	5	2,5	5	5	5	2,5	2,5	7,5
Inima	7,5	5	10	7,5	10	7,5	5	0
Atunci, Duhul m-a răpit	5	5	7,5	5	10	0	2,5	5

II. 2. 1. Sonata pentru orgă în re minor, op. 36 – Paul Richter

Partea I (parte fără titlu)

Expoziție

A1A2A3

A1.....A2.....A3

m.1-23.....24-56.....punte 57-76.....77-105

A1 Vezi ex. 1 (m. 1-8) din II.2.1.

Musical score for the first section (m. 1-8) of the exposition. It shows the right hand (Man) and left hand (Ped.) staves. The right hand has two boxed sections labeled α and β . The left hand has a section labeled γ . The score is in 3/4 time and D minor.

A2 manieră a unei expoziții de fugă T-D-SD-T-D Vezi ex. 2 (m. 23-43) din II.2.1.

Musical score for the second section (m. 23-43) of the exposition. It shows the right hand (Man) and left hand (Ped.) staves. The right hand has a section labeled IV S and a section labeled III R. The left hand has a section labeled - Oberm. Koppel. The score is in 3/4 time and D minor.

A3 Vezi ex. 4 (m. 76-86) din II. 2.1.

79

83

III Tramp. + Unt. man. Coppel
IV decresc.

Dezvoltarea

A1A2A3

A1.....A2.....A3

m. 106-137.....138-153.....154-182

Repriză

BA2A1

B.....A2.....A1

m. 183-186.....187-199.....200-215

Partea a II-a *Andante molto moderato*

Tema - 16 variațiuni –pe *basso ostinato* -Tabel semantic

Tema	Var. I	Var. II	Var. III	Var. IV	Var. V	Var. VI	Var. VII
g minor solemnitate venerație rugăciune calm liniște	g minor nostalgie meditativ cu noblețe adorând întrebare-	g minor nostalgie meditativ cu noblețe adorând -răspuns	g minor tensiune prospețime viu cu mirare	g minor contemplare relaxare dantelat	G major veselie energie voioșie exuberanță	g minor vioi cu fervoare proaspăt	g minor ușor dansant voioșie energie

Var. VIII	Var. IX	Var. X	Var. XI	Var. XII	Var. XIII	Var. XIV	Var. XV	Var. XVI
g minor măreție grandoare fermitate decis	g minor cu tristețe (I) joc dantelat (II) static (III,IV)	G major inocență drăgălășenie gingășie cu emoție puritate seninătate întrebare-	G major Inocență drăgălășenie gingășie cu emoție puritate seninătate răspuns	g minor jucăuș virtuos viu decis cu zel	g minor eroic măreț cu idealism cu râvnă	g minor solemn maiestos decis festiv	g minor decis cu fermitate grandios măreț impunător maiestos	g minor grandios măreț impunător solemnitate venerație calm

Expoziția conține trei intrări ale temei, ce se succed pe baza principiului dominantic tradițional, după modelul S – R – S. Episodul ce precede ultima expunere tematică prelucrează în două planuri distincte cele două motive ale temei, succesiv și prin suprapunere. Un element inedit îl constituie apariția celei de a treia voci în cadrul episodului și nu prin intermediul unei intrări a temei, ce are în acest caz doar rol armonic, identitatea sonoră fiind estompată datorită valorilor mari și traseului melodic minimal.

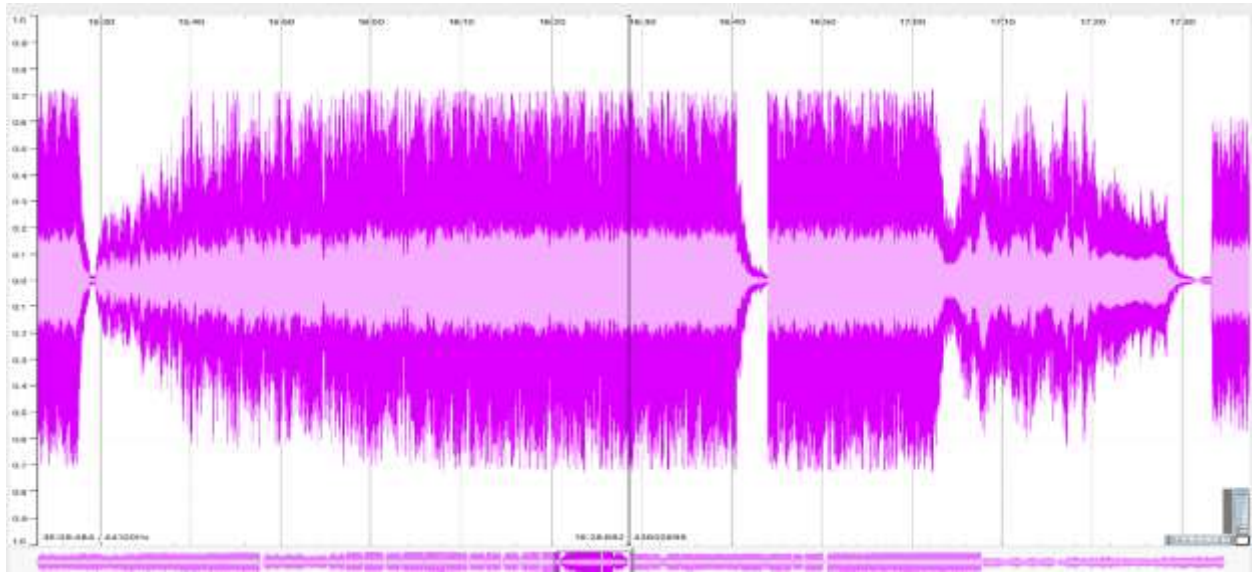
	Variațiunea a XV –a - fuga				
Măsurile	88	90	97	100	110
SOPRAN			<i>S sol</i>	Episod (apare treia voce cu rol armonic)	Expunere Tematică
ALTO		<i>R re</i>			
TENOR	<i>S sol</i>				
BAS					

Vezi ex. 21(ms. 88-101) din II. 2. 1.

Expoziția este urmată de o zonă amplă de prelucrare, în care se profilează două reprize tematice variate, urmate de un segment cu rol retransitiv (finalizat cu o cadență deschisă pe funcția dominantei) ce pregătește ultima componentă a ciclului, reluarea temeii inițiale.

Partea a doua se încheie cu o altă variațiune (considerată doar parțial a 16-a) care este identică cu prima din punct de vedere al scriiturii și al planului tonal. Un element nou este totuși scriitura desfășurată fără să mai fie folosit semnul de repetiție și interpretarea pe manuale diferite cu sonorități diferite.

Reprezentare vizuală a semnalului sonor în grafic amplitudine/timp (waveform). P. Richter – Sonata în re minor p. a II-a, var. 15 și 16.

Partea a III-a *Tempo di Minueto*

A	B
AA' A1 AA'v	B B1 Bv
A B.....Coda	
m. 1-76.....77-129.....130-141	
A.....A'..... A1.....A.....A'v.....B..... B1..... Bv	
m.1-9.....10-18.....19-60.....61-69....69-76.....77-92.....93-108....109-129	

Partea a IV-a, *Finale, Allegro*

ABA1

A.....B.....A1.....Coda

m.1- 26.....27-129.....130-155.....156-177(3 segmente)

II. 2. 2. Coral variat pentru orgă – Achim Stoia

Tema

Monostrofic P1.....P2

m. 1-4.....5-10

Variațiunea I – intrări în stil *fugato*

F1.....F2

P1.....P2.....P3.....P4

m. 1-6.....m.7-11.....12-15.....16-23

Variațiunea a II-a

F1.....F2

P1.....P2.....P3.....P4

m.1-4.....5-8.....9-12.....13-16

Variațiunea a III-a -Tema de coral

F1.....F2.....Coda

m. 1-8.....9-15.....16-19

Variațiunea a IV-a

Fugato

I1.....I2.....I3

m.1.....2.....5

sol.....*sol*.....*re*

Tema de coral suprapusă *fugato*-ului

M1.....M2

m. 10-13.....20-26

Variațiunea a V-a

Monostrofic 5 Motive (versete)

M1.....M2.....M3.....M4.....M5
m.1-3.....4-7.....8-11.....12-15.....16-19

Variațiunea a VI-a

Monostrofic 5 Motive (versete)

M1.....M2.....Exp. 2(M1+M2)..... Interludiu.....M3.....M4.....M5
m. 1-2.....3-4.....5-7.....8-10.....11-12.....13-14.....16-17

Variațiunea a VII-a - Canon la nonă

Variațiunea a VIII-a

Fugă la trei voci

Expoziție.....Divertisment (secțiuni dezvoltătoare).....Repriză tematică
m. 1-12.....12-55.....55-62

II. 2. 3. *In honorem Honteri* – Hans Peter Türk

Tema 4 voci (*Iambicum trimetrum*)

— ♪ — | — ♪ — | — ♪ —

5 tehnici de compoziție:

Variațiunea I

- **Orgelpunkt** - pedală sau notă ținută, astfel că folosirea ei va fi o caracteristică prezentă în întreaga variație.

Variațiunea a II-a

- **Ostinato** - o linie melodică cu profil ritmic asimetric, ce combină metrica binară și ternară într-o succesiune de tipul măsurilor compuse, cu o sonoritate ce amintește de filonul folcloric românesc.

F1(a).....F2(a1).....F3(a2).....F4(a3)
m. 1-12.....13-24.....25-36.....45-48

Planul sonor - caracter modal

- a *fa# - do#*
- a1 *do# - si*
- a2 *fa# - do#*
- a3 *do#7 - fa#*

Variațiunea a III-a

- **Heterofonie** - suprapunerea a trei planuri melodice distincte, concepute pe baza unui model intonațional unic, traspus pe diferite sunete și în configurații ritmice distincte. **Vezi ex. 7 (m. 1 -6) din II. 2. 3.**

F1.....F2.....F3.....F4
 m. 1-6.....7-12.....13-18.....19-24
re.....la.....re.....do

Variațiunea a IV-a

- **Arioso** – discurs conceput pe două planuri contrastante: un plan armonic în registrul grav, construit la nivel ritmic pe o formulă ce păstrează pulsația motivului tematic, și o contramelodie cu aspect figural, reprezentând desfășurarea orizontală a formațiunilor acordice din registrul inferior, organizată în grupări ce au la bază trei numere din șirul lui Fibonacci: 3, 5 și 8.

F1.....F2.....F3.....F4
 m. 1-3.....4-6.....7-9.....10-12
fa#.....sol#

Variațiunea a V-a

- **Improvisation** - caracterul liber pe care îl impune tehnica improvizatorică, deține scriitura cea mai densă și mai aglomerată. Motivul secund este deformat intonațional, transformat într-o pentacordie de tip 2-1-3-2, primele trei numere din șirul lui Fibonacci și plasat în discantul unor formațiuni acordice, ce revin pe parcursul variațiunii ca elemente de reper al formei declarat libere. Caracterul intens disonant al discursului este dat de suprapunerea bimodală a celor două planuri tematice, aflate în relație de pol/antipol (*sol/do#*) precum și de utilizarea acordurilor de cvarte.

Variațiunea a VI-a

- **Kanon** - suprapune ideea tematică inițială pe cei doi centri tonali *do/sol* în formularea ritmică inițială, de tip coral. Cele două voci aflate în raport canonic sunt plasate în registre extreme, individualitatea vocii inferioare fiind subliniată de expunerea monodică la pedalier a modulului iambic din temă, iar cea a vocii superioare de scriitura acordică ce păstrează aceeași structură a modulului iambic.

Titlurile variațiunilor cum ar fi (*Orgelpunkt*) *Feierlich*, (*Ostinato*) *Bewegt*, (*Heterophonie*) *Etwas bewegter*, (*Arioso*) *Ruhig fließend*, (*Improvisation*) *Rubato* și *Kanon (Breit)* ne sugerează anumite tehnici de compoziție transpuse în limbaj modern a unei ode antice reprezentate monumental în tema lucrării, precum și anumite afecte pe care muzica le transmite.

Tabel semantic

Tema	Var. I	Var. II	Var. III	Var. IV	Var. V	Var. VI
liniște calm pioșenie noblețe curgere lină	solemn festiv maiestos cu voioșie	cu voioșie fervoare energie	dansant jucăuș energic cu bucurie	calm liniște pace curgere lină și plăcut	dramatic tragic tensionat neliniște	festiv larg maiestos solemn

Capitolul III – Creații camerale semnificative

III. 1. 1. *Justus ut palma Florebit* din *Offertorium*, op. 14 – Franz Limmer

ABA1

Introducere.....A.....B.....A1..... Concluzie
m. 1-7.....8-28.....29-45.....46-72/1.....72/2-75

III. 1. 2. *Ave Maria – pentru voce, orgă și violă* - Guido Pogatschnigg

ABAC

Introducere.....A.....B.....A.....C
m/ 1-4.....5-22.....23-37.....38-48.....49-71

III. 1. 3. *Ave Maria pentru soprană, orgă și violină în Do major* – Josef Weikert

ABA1

Introducere.....A.....B.....A1
m. 1-4.....5-25.....26-47.....48-62
Do.....*Si* *major*.....*Do*

III. 2. 1. *Andante religioso pentru 2 violoncele și orgă* – George Enescu

A A' B B' Concluzie

A.....A'.....B.....B'.....Concluzie
m. 1-9.....10-22.....23-28.....29-33.....34-43

III. 2. 2. *Sonata brevis pentru vioară și orgă* -Alfred Mendelsohn

Partea I

A	B	A1
a a1 av	b b1 bv	
A.....	B.....	A1
m. 1-29.....	30-57.....	58-69

Partea a II-a

ABA		
A.....	B.....	punte.....A
m.1-49.....	50-67.....	68-71.....72-115

Partea a III-a

ABA _v		
A.....	B.....	A _v
m.1-21.....	22-28.....	29-62

Partea a IV-a

ABA		
Introducere.....	A.....	B.....A
m.1-4.....	5-54.....	55-118.....119-144

III. 2. 3. *3 Cântece pe versuri de Klaus Kessler pentru Mezzosoprană, Flaut și Orgă sau Pian (3 Gesänge nach Gedichten von Klaus Kessler für mezzosopran, Flöte und Orgel oder Klavier)* – Wilhelm Georg Berger

Când el era piatră (Als er Stein war)

ABCD

A.....B.....C.....D

m.1-13.....14-34.....35-38.....39-50

Homo

ABC

A.....B.....C

m. 1-36.....37-82.....83-95